مهمانی که دامداران را غمزده و طرفداران محیط‌زیست را خوشحال می‌کند

مشاهده گربه منگوله‌گوش در ارومیه

گربه «سیاه‌گوش» ایرانی یکی دیگر از گونه‌های نادر ایران است که به دلایلی از جمله تخریب زیستگاه‌ها، شکار در جهت استفاده از پوست و کاهش طعمه که در همه آنها رد پای انسان‌ها کاملا به وضوح رویت می‌شود، در لیست گونه‌های در حال انقراض جهانی (اتحادیه جهانی حمایت از گونه‌های طبیعی IUCN) جا خوش کرده است. از این رو خبر پیداشدن سروکله یک «سیاه‌گوش» در ارومیه شاید خبر خوشی برای فعالان حیات‌وحش باشد؛ اما برای اهالی محلی که قوت روزانه‌شان به وجود گله‌ها و رمه‌ها وابسته است، سیاه‌گوش چیزی جز یک خطر جدی به حساب نمی‌آید. بر این اساس با توجه به آنکه جوامع محلی این گونه کمیاب را تهدیدی جدی برای دام‌های اهلی خود می‌دانند، انتظار می‌رود نهادها و سازمان‌های متولی از جمله سازمان حفاظت محیط‌زیست اقدامات اساسی را به منظور حفظ این گونه گربه نادر ایرانی در حال انقراض اتخاذ نمایند.

سیاه‌گوش، کاراکال یا منگوله‌گوش گربه‌سانی کوچک است که در خاورمیانه و آفریقا زندگی می‌کند. «کاراکال» یکی از سنگین‌ترین و سریع‌ترین گربه‌های کوچک است، بر این اساس مطالعات ژنتیکی نشان می‌دهد که گربه طلایی آفریقایی و یوزگربه از نزدیک‌ترین خویشاوندان این گربه‌سان‌اند. در حقیقت «سیاه‌گوش» یا «کاراکال» نام ایرانی این جاندار، با ریشه از زبان ترکی است که در آخرین به روزرسانی اتحادیه بین‌المللی حفاظت از طبیعت سازمان ملل متحد از لیست قرمز حیوانات در حال انقراض جهان خارج شده است و به رده گونه‌هایی افزوده شده که کمترین نگرانی درباره آنها وجود دارد.

با این حال وضعیت این گونه جانوری در مناطق مختلف جهان متفاوت است. «سیاه‌گوش» در ایران جزو حیوانات نادری محسوب می‌شود که در خطر انقراض نیز قرار دارد. زیستگاه کاراکال در ایران مناطق بیابانی و نیمه بیابانی به ویژه حاشیه کویر مرکزی است. جنوبی‌ترین مرز پرتراکنش این گونه در شهرستان‌های استهبان، نی‌ریز و منطقه بهرام‌گور و شمالی‌ترین آن در استان خراسان شمالی است.

غربی‌ترین گزارش‌ها از «کاراکال» در استان ایلام و لرستان، و شرقی‌ترین آن‌ها در خراسان جنوبی بوده‌اند. منطقه حفاظت‌شده عباس‌آباد نائین از بهترین زیستگاه‌ها برای «کاراکال» است که هر سال گزارش‌هایی از مشاهده یا کشتار این حیوان از این منطقه ارسال می‌شود. با این حال در گزارشی که اخیرا سازمان حفاظت محیط‌زیست استان آذربایجان‌غربی منتشر کرده سر و کله یک «سیاه‌گوش» در منطقه مارمیشوی ارومیه پیدا شده است.

به گفته، امید یوسفی، رئیس اداره نظارت بر امور حیات‌وحش اداره کل حفاظت محیط‌زیست آذربایجان‌غربی این گونه توسط یک کوهنورد گزارش شده که قبلاً بارها توسط همکاران و اهالی منطقه هم مشاهده و گزارش شده بود.

متاسفانه فقدان آموزش و آگاهی جوامع محلی از اهمیت این گونه و بسیاری از گونه‌های دیگر که عموماً در راس هرم غذایی قرار دارند تهدید جدی و چالشی پیش‌روی بسیاری از گونه‌های کمیاب به شمار می‌رود از این‌رو آموزش و فرهنگ‌سازی عمومی در حوزه محیط‌زیست و تنوع زیستی یکی از اقدامات اساسی در جهت کاهش تهدیدات حیات‌وحش به شمار می‌رود. بر این‌اساس کاهش شدید جمعیت سم‌داران (که غذای اصلی سیاه‌گوشان است)، تخریب زیستگاه این گونه، توسعه شهرسازی، راه و ... و البته تغییر اقلیم در سال‌های اخیر از جمله عواملی هستند که در دهه‌های اخیر سبب کاهش جمعیت این گربه‌سان نادر شده است. با این حال انتشار خبر مشاهده یکی از آنها در ارومیه که پیش‌تر گزارشی از وجود سیاه‌گوش نداشته شاید روزنه امیدی برای تولیدمثل این گونه نادر جانوری ایران باشد.

کاهش شدید جمعیت سم‌داران، تخریب زیستگاه گونه «سیاه‌گوش» نادر، توسعه شهرسازی، راه و غیره و همچنین تغییر اقلیم در سال‌های اخیر از جمله عواملی هستند که در دهه‌های اخیر سبب کاهش جمعیت این گربه‌سان نادر شده است

گرچه اسماعیل کهرم جانورشناس، نظری خلاف آن دارد. او در گفت‌وگو با «ابتکار» می‌گوید: «سیاه‌گوش حیوانی است متعلق به زیستگاه‌های بیابانی و دامنه‌های کوهستان. این گونه جانوری حتی در جنگل‌های گلستان نیز دیده شده است. اما احتمالا این حیوان پیش‌تر در ارومیه دیده نشده و اولین گزارش از مشاهده این حیوان در این منطقه نظرها را به خود جلب کرده است.» او ادامه می‌دهد: «با این حال اما این خبر برای من خبر مسرت‌بخش و خوشحال کننده‌ای نیست. چرا که اگر یک حیوانی در نقطه‌ای دیده نشود، دلیلی ندارد که آن حیوان در آن منطقه وجود ندارد بلکه شاید انسان قادر به دیدن آن نبوده است. به این معنا که ممکن است قبلا در ارومیه سیاه‌گوش زیست می‌کرده اما از دید انسان پنهان مانده است. بنابراین این فرضیه که دو سیاه‌گوش از منطقه‌ای دیگر جفت‌گیری کرده‌اند و در ارومیه تولیدمثل خود را انجام داده‌اند امکان‌پذیر نیست.»

گرچه پیداشدن سروکله یک سیاه‌گوش در ارومیه نمی‌تواند به تنهایی در جمعیت این گونه در حال انقراض ایران موثر باشد اما می‌تواند زندگی اهالی منطقه مارمیشوی ارومیه را متحول کند. چراکه گوسفندان می‌توانند طعمه خوبی برای یک سیاه‌گوش گرسنه باشند و چوپانان و کشاورزان نیز از این موضوع قطعا خوشحال نمی‌شوند

با یک گل بهار نمی‌شود

در میان اخبار غم‌انگیز و ناامیدکننده از محیط‌زیست و حیات‌وحش ایران، انتشار تنها یک خبر خوب امیدوارکننده است. اما برای فعالان حیات‌وحش و کارشناسان آنقدرها هم این خبر خوب ارزشمند به نظر نمی‌رسد. کهرم می‌گوید: «این خبر نقطه امیدبخشی ندارد. در مقابل اقدام شاهکار و فجایعی که سازمان حفاظت محیط‌زیست برای محیط‌زیست و حیات‌وحش ایران رقم می‌زند، همچون صدور مجوز شکار برای شکارچیان از جمله صدور مجوز شکار ۴ پرنده در روز در تهران، این خبر هیچ است. ضمن اینکه با یک گل بهار نمی‌شود. زنده بودن یک «کاراکال» در ارومیه بدون ایجاد شرایط مناسب برای تولیدمثل نمی‌تواند سبب افزایش جمعیت آنها شود».

خطر تفنگ در کمین کاراکال ارومیه

گرچه پیدا شدن سروکله یک سیاه‌گوش در ارومیه نمی‌تواند به تنهایی در جمعیت این گونه در حال انقراض ایران موثر باشد اما می‌تواند زندگی اهالی منطقه مارمیشوی ارومیه را متحول کند. کهرم می‌گوید: «شاید برای مردم ارومیه دیده شدن یک سیاه گوش خبر خوشایندی نباشد چراکه تنها منابع درآمدی و معیشتی آنها یعنی دام‌ها و رمه‌هایشان در معرض خطر قرار می‌گیرند. گوسفندان می‌توانند طعمه خوبی برای یک سیاه‌گوش گرسنه باشند و چوپانان و کشاورزان نیز از این موضوع قطعا خوشحال نمی‌شوند».

آنها باید به نحوی از گوسفندان خود محافظت کنند و از آنجایی که کشیدن حصار و پرچین میان گوسفندان و سیاه‌گوش آنقدرها ساده نیست، پس برداشتن تفنگ باقی می‌ماند. همان کاری که چوپانان سوئیسی انجام دادند. چند سال پیش ۴ قلاده سیاه‌گوش را از ایتالیا به سوئیس بردند و آنها را در ارتفاعات سوئیس رها کردند. اما چوپانان همه آنها را کشتند چرا که گوسفندان این چوپانان توسط این سیاه‌گوش‌ها خورده می‌شدند».

چطور می‌توان از سیاه‌گوش ارومیه حفاظت کرد؟

شاید تبدیل شدن منطقه مشاهده شده سیاه‌گوش در ارومیه به یک منطقه حفاظت‌شده یا پارک‌ملی یا پناهگاه حیات‌وحش بهترین راه‌کار برای زنده نگه‌داشتن کاراکال ایرانی باشد. سیاستی که البته آن طور که این جانورشناس می‌گوید از تصمیم‌گیران ایران بعید به نظر می‌رسد. پس برای حفاظت از این گونه چه باید کرد؟

بنابراین وظیفه سازمان‌های متولی از جمله سازمان حفاظت محیط‌زیست این است که این منطقه را تحت کنترل قرار دهد و بر روی جمعیت این گربه‌سان مطالعه کند. بر این‌اساس امید است سازمان حفاظت محیط زیست نیروی گشت خود را در این منطقه مستقر کند و هزینه‌ای را برای آغاز تحقیقات توسط دانشجویان در نظر بگیرد تا آنها در این منطقه درباره زادوولد سیاه‌گوش‌ها، نحوه زیست، خوراک و طعمه آنها تحقیق و بررسی کنند و کار سرشماری آنها را آغاز کنند تا به این ترتیب از انقراض «سیاه‌گوش» که یکی از گونه‌های نادر گربه‌سانان در ایران است، جلوگیری به عمل آید.

خبر

اندازه‌گیری نور ستاره‌ها از روز ازل

یک تیم بین‌المللی با سرپرستی اخترشناسان کالج کلمسون (Clemson) در اقدامی جالب موفق شدند میزان نور تابیده شده از ستارگان از روز آغاز جهان تاکنون را اندازه‌گیری کنند.

به گزارش ایسنا و به نقل از گاردین، تمام نور همه ستارگانی که تا به حال وجود داشته‌اند، مقداری غیر قابل تصور است، اما اکنون اخترشناسان آن را اندازه گرفته‌اند. بر این اساس یک تیم بین‌المللی از ستاره‌شناسان، نور اولین و کم‌نورترین ستارگان تا بزرگترین کهکشان‌هایی که در طول تاریخ ۱۳.۷ میلیارد ساله جهان وجود داشته و دارند را اندازه‌گیری کرد و به رقم باورنکردنی (۴ ضرب در ۱۰ به توان ۸۴) یا ۴,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰